

**SHERIA YA KUFUTA SHERIA YA KUSIMAMIA MWENENDO WA BIASHARA
NA KUMLINDA MTUMIAJI YA ZANZIBAR NAM. 2 YA MWAKA 1995 NA
KUTUNGA SHERIA MPYA YA USHINDANI HALALI WA BIASHARA
NA KUMLINDA MTUMIAJI, KUWEKA MASHARTI BORA
ZAIDI PAMOJA NA MAMBO MENGINE
YANAYOHUSIANA NA HAYO.**

MPANGILIO WA VIFUNGU

VIFUNGU

MAELEZO

**SEHEMU YA KWANZA
UTANGULIZI**

1. Jina fupi na kuanza kutumika.
2. Ufafanuzi.
3. Matumizi ya Sheria hii.

**SEHEMU YA PILI
TUME YA USHINDANI HALALI WA BIASHARA**

4. Uanzishwaji wa Tume.
5. Kazi za Tume.
6. Uwezo wa Tume.
7. Wajumbe wa Tume.
8. Sekretarieti ya Tume.
9. Kazi za Sekretarieti.
10. Muda wa utumishi wa Wajumbe.
11. Maposho.
12. Nafasi wazi.
13. Vikao vya Tume.
14. Kukasimu Madaraka.

15. Kuanzisha lalamiko.
16. Jumuiya za watumiaji.
17. Uanzishwaji wa vitengo vya Tume.
18. Wafanyakazi wa Tume.
19. Usiri.
20. Mgongano wa maslahi.
21. Fedha za Tume.
22. Matumizi ya fedha za Tume.
23. Hesabu na ukaguzi wa Fedha.
24. Taarifa ya mwaka.
25. Bajeti.

**SEHEMU YA TATU
BARAZA LA USHINDANI HALALI**

26. Baraza la Ushindani Halali.
27. Mjumbe mwalikwa.
28. Mrajisi wa Baraza.
29. Kanuni za maadili.
30. Muhuri wa Baraza.
31. Kuondolewa ofisini mjumbe.
32. Kazi za Baraza.
33. Uwezo wa Baraza.
34. Maamuzi na amri za Baraza.
35. Mishahara na maposho.
36. Pingamizi kwa Baraza.
37. Kanuni za Baraza.
38. Fedha za Baraza.
39. Matumizi ya fedha za Baraza.

40. Hesabu na ukaguzi wa fedha.
41. Taarifa ya mwaka.
42. Bajeti.

**SEHEMU YA NNE
MIENENDO YA BIASHARA INAYOKATAZWA**

43. Mienendo ya biashara isiyo ya ushindani.
44. Mikataba ya biashara isiyo ya ushindani.
45. Kukatazwa kwa baadhi ya makubaliano bila ya kujali athari zake katika ushindani.
46. Kuzuia na kukataza kusambaza bidhaa.
47. Makubaliano ya biashara.
48. Matumizi mabaya ya nguvu za soko.
49. Miungano na ununuzi wa Mashirika.
50. Taarifa, uchunguzi, kuzuia miungano ya makampuni, na ukiritimba katika soko.

**SEHEMU YA TANO
MASHARTI YANAVYOHUSIANA NA MIENENDO YA
UPOTOSHAJI NA UDANGANYIFU**

51. Mienendo ya upotoshaji na udanganyifu.
52. Udanganyifu au upotoshaji.

**SEHEMU YA SITA
VITENDO VISIVYOKUBALIKA KATIKA BIASHARA**

53. Matangazo yenye hadaa.
54. Kukubali malipo bila ya kukusudia au kutoweza kutekeleza usambazaji wa bidhaa au huduma.
55. Biashara isiyokubalika
56. Viwango salama.
57. Bughudha au vitisho.

**SEHEMU YA SABA
MASHARTI YANAYOHUSIANA NA KUMLINDA MTUMIAJI**

58. Uuzaji wa bidhaa.
59. Kuoneshwa kwa bei.
60. Dhamana kwa bidhaa.
61. Muundo wa bei.
62. Wajibu wa wazalishaji au Wakala wa Bidhaa.
63. Kuzuia bidhaa kusambazwa.
64. Marufuku kwa bidhaa zisizo salama.
65. Marufuku kwa bidhaa bandia.
66. Kukamata bidhaa zisizo salama na bidhaa bandia.
67. Kuharibu bidhaa zisizo salama na bandia.

**SEHEMU YA NANE
MASHARTI YA JUMLA**

68. Maelekezo ya Waziri.
69. Utekelezaji wa amri na makubaliano.
70. Kukinzana na sheria nyengine.
71. Rufaa.
72. Makosa ya ujumla na adhabu.
73. Adhabu ya papo kwa papo.
74. Kanuni.
75. Kufuta na kubakiza.

SHERIA NAMBA 5 YA 2018

NIMESAINI

**{DR. ALI MOHAMED SHEIN}
RAIS WA ZANZIBAR NA MWENYEKITI
WA BARAZA LA MAPINDUZI**

8 Machi,

....., 2018

**SHERIA YA KUFUTA SHERIA YA KUSIMAMIA MWENENDO WA BIASHARA
NA KUMLINDA MTUMIAJI YA ZANZIBAR NAM. 2 YA MWAKA 1995 NA
KUTUNGA SHERIA MPYA YA USHINDANI HALALI WA BIASHARA
NA KUMLINDA MTUMIAJI, KUWEKA MASHARTI BORA
ZAIDI PAMOJA NA MAMBO MENGINE
YANAYOHUSIANA NA HAYO.**

IMETUNGWA na Baraza la Wawakilishi Zanzibar.

**SEHEMU YA KWANZA
MASHARTI YA AWALI**

Jina fupi
na kuanza
kutumika.

1. Sheria hii itajulikana kama Sheria ya Ushindani halali wa Biashara na kumlinda mtumiaji ya Zanzibar, 2018 na itanza kutumika baada ya kutiwa saina na Rais na kuchapishwa katika Gazeti Rasmi la Serikali.

Ufafanuzi.

2. Katika Sheria hii, isipokuwa pale ambapo itaelezwa vyenginevyo:

"kujipatia" kuhusiana na hisa au mali maana yake ni upataji ama binafsi au wa pamoja na mtu mwingine, maslahi halali yoyote kisheria yatokanayo na hisa au mali, lakini haijumuishi upataji kwa njia ya kutoza tu;

"mahusiano" maana yake ni kuhusiana baina ya mtu mmoja na mwengine ikiwa rasmi au vyenginevyo, kwa uanahisa au kwa mambo mengine;

"makubaliano" maana yake ni makubaliano ya aina yoyote ikiwa yana nguvu kisheria au hayana baina ya mashirika yanayofanyakazi au yanayokusudiwa kufanya kazi ndani au sehemu yoyote ya Zanzibar, na yanajumuisha makubaliano ya mdomo, maamuzi ya jumuiya au kampuni na mashirikiano ya kibiashara;

"visaidizi vya kibiashara" maana yake ni huduma zote zinazotolewa, zikiwemo za kibenki, bima, usafiri, maghala na matangazo yanayotumika kurahisisha biashara;

"kugawana wateja au masoko" maana yake ni kuweka makubaliano kwa njia ya maandishi au kimazingira ya kugawana masoko baina ya washindani kwa ajili ya kuziweka mipaka haki za washindani katika kufanya biashara katika maeneo maalum yaliyotengwa, aina ya bidhaa iliyoanishwa, huduma, au wateja maalum walioanishwa, kwa lengo la kuondosha au kukwaza ushindani baina ya washindani hao;

"mienendo ya biashara isiyo ya ushindani" inajumuisha shughuli kama vile upangaji wa bei, uhodhi wa soko, miungano, kufanya miungano, kugoma kwa pamoja kwa washindani, kuzuia bidhaa, kuuza bidhaa na kubana na mengine yanayohusiana na hayo;

"mali" kwa madhumuni ya shirika, maana yake:

(a) mali halisi za shirika zinazoonekana, zikijumuisha hisa, dhamana nyengine za kifedha na alama za biashara;

(b) mali zote halisi za shirika zisizoonekana zikijumuisha mahusiano mazuri ya kibiashara, malibunifu na utaalamu;

"jumuiya" maana yake ni kikundi cha watu ama kimejisajili kisheria au hakikusajiliwa, kinachoundwa ili kulinda na kuendeleza maslahi ya wanachama wake au watu wanaowakilishwa na wanachama wake;

"biashara" inajumuisha shughuli zote za kitaalamu au kazi yoyote inayopelekea kupata tija au tunzo;

"Mwenyekiti wa Tume" maana yake ni Mwenyekiti wa Tume ya Ushindani Halali wa Biashara anayeteuliwa chini ya kifungu cha 7(1)(a) cha Sheria hii;

"Mwenyekiti wa Baraza la Ushindani Halali" maana yake ni Mwenyekiti wa Baraza la Ushindani Halali wa Biashara anayeteuliwa chini ya kifungu cha 26(2) (a) cha Sheria hii;

"kugoma kwa pamoja kwa washindani" maana yake:

- (i) kuzuia upande mmoja kwenye makubaliano ya usambazaji wa bidhaa au huduma kwa watu fulani, au kupata bidhaa au huduma kutoka kwa watu fulani walio katika ushindani na upande mwengine wa makubaliano; au
- (ii) kuweka vikwazo au kudhibiti vigezo na masharti katika mazingira ambayo, upande mmoja katika makubaliano hufanya usambazaji wa bidhaa au huduma kwa watu fulani, au kupata bidhaa au huduma kutoka kwa watu fulani katika ushindani na upande mwengine kwenye makubaliano;

"kula njama katika kupata au kutoa zabuni" maana yake:

- (i) kupanga au kudhibiti bei au masharti ya upataji au utoaji wa zabuni kwa washirika katika makubaliano kwenye mnada au upataji au utoaji wowote wa zabuni kwenye ushindani na upande mwengine wa makubaliano; au
- (ii) kuzuia upande mmoja katika makubaliano katika kupata au kutoa zabuni kwenye mnada au katika kupata au kutoa zabuni ya aina yoyote kwenye ushindani na upande mwengine wa makubaliano;

"Tume" maana yake ni Tume ya Ushindani Halali wa Biashara Zanzibar iliyoanzishwa chini ya kifungu cha 4(1) cha Sheria hii;

"kampuni" maana yake ni chombo kinachojitegemea kilichosajiliwa kisheria kilichokuwa au kisichokuwa na ukomo wa dhima katika sehemu yoyote ya dunia na inayotambuliwa na sheria za Zanzibar;

"ushindani" maana yake ni ushindani katika soko ndani ya Zanzibar na unahusu mchakato ambapo watu wawili au zaidi:

- (a) husambaza au kudhamiria kusambaza bidhaa au huduma ama zinazofanana au mbadala kwa watu walio katika soko moja kijiografia; au

(b) kupata au kudhamiria kupata bidhaa au huduma ama zinazofanana au mbadala kutoka kwa watu walio katika soko moja kijiografia.

"mshindani" maana yake ni mtu aliye katika ushindani na mtu mwingine, au angekuwa katika makubaliano ambayo watu wawili wanahusika na wanaweza kuwa katika ushindani baina yao;

"mienendo ya pamoja" maana yake ni mienendo inayojumuisha mawasiliano baina ya washindani ambao hawana makubaliano rasmi lakini hali hiyo inazuia ushindani baina yao;

"mwenendo" unajumuisha kufanya au kukataa kufanya jambo lolote, kutofanya kwa makusudi jambo lolote, kubainisha kuwa jambo halitafanyika, kufanya makubaliano au kutekeleza makubaliano;

"mtumiaji" maana yake ni mtumiaji wa moja kwa moja au kwa namna nyengine wa bidhaa au huduma inayotolewa na shirika katika kufanya biashara, na inajumuisha:

- (a) shirika jengine linalotumia bidhaa hiyo au huduma hiyo iliyotolewa kama ni nyenzo katika biashara yake;
- (b) muuzaji wa jumla, wa rejareja na mtumiaji wa mwisho;
- (c) mtu yeyote ambaye huduma hiyo inatolewa kwake;

"mkataba wa mtumiaji" maana yake ni mkataba unaofungwa baina ya msambazaji wa huduma au bidhaa na mtumiaji wakati mkataba huo ni miongoni mwa:

- (a) mkataba unaofuata sheria za Zanzibar au ambao unahusika na masharti ya Sehemu ya Saba ya Sheria hii; na
- (b) mikataba ambayo, msingi wa mkataba huo ni bidhaa au huduma, bidhaa au huduma hizo ni za mtumiaji;

"mahakama" maana yake ni mahakama yenye mamlaka;

"ubandia wa bidhaa" maana yake:

- (a) bila ya ruhusa ya mmiliki wa malibunifu ambaye ni mkaazi wa Zanzibar kwa bidhaa iliyodhibitiwa, utengenezaji, uzalishaji au ufanyaji, iwe Zanzibar au mahala pengine popote ambapo bidhaa zozote zilizodhibitiwa zimeigwa kwa namna na kiasi ambacho bidhaa hizo za wigo kwa kiwango kikubwa zimenakiliwa kutoka bidhaa zilizodhibitiwa;

(b) bila ya ruhusa ya mmiliki wa malibunifu ambaye ni mkaazi wa Zanzibar kwa bidhaa iliyodhibitiwa, utengenezaji, uzalishaji au ufanyaji, iwe Zanzibar au mahala pengine popote, kwa kuigwa kwa kitu chochote kinachuhusika na malibunifu kwa bidhaa hiyo kama rangi ambapo uigaji huo unamsababisha mtu kubabaika kwa kushindwa kujua uhalisia wa bidhaa hiyo au kudhani kwamba bidhaa hiyo ya wigo ni ile bidhaa halisi iliyodhibitiwa au iliyotengenezwa au kuzalishwa au kufanywa kwa ruhusa ya aliyeidhibiti;

"bidhaa bandia" maana yake ni bidhaa ambazo zinatokana na ufanyaji wa shughuli bandia na inajumuisha njia zote zinazotumika kwa madhumuni ya kughushi;

"Mkurugenzi Mkuu" maana yake ni Mkurugenzi Mkuu aliyeteuliwa chini ya kifungu cha 8(1) cha Sheria hii;

"waraka" unajumuisha taarifa zilizopakiliwa kwa maandishi, kieletroniki au katika mfumo mwingine wowote, pamoja na matumizi ya teknolojia yatakayoweza taarifa hizo zilizopo katika hali ya kieletroniki kupatikana;

"ukiritimba wa soko" maana yake ni hali ambayo:

(a) mtu yeyote akiwa yeye peke yake, anaweza kuzuwia au kupunguza ushindani kwa kutumia faida au hali halisi katika soko hilo kwa muda;

(b) umiliki wa hisa katika soko la mtu huyo ni zaidi ya asilimia arubaini;

"Shirika" maana yake ni mtu yeyote, taasisi ya kitaalamu, ubia, mashirika, kampuni, jumuiya au mtu anayetambulika kisheria ambaye anajihusisha na shughuli za biashara kwa ajili ya kupata tija au tunzo, na inajumuisha matawi yake, shirika lake dogo, washirika wake au chombo chochote ambacho moja kwa moja au vyenginevyo kinadhibitiwa na shirika hilo;

"Matangazo ya uongo, upotoshaji au udanganyifu" maana yake ni matumizi ya kauli za uongo, upotoshaji au udanganyifu katika kutangaza na kwa kuhusiana na bidhaa kwenye soko la Zanzibar, inajumuisha matumizi ya lugha nyengine yoyote isiyokuwa Kiingereza au Kiswahili katika matangazo hayo na katika maandiko ya bidhaa hizo;

"bidhaa" maana yake ni aina zote za mali pamoja na mambo mengine, zinajumuisha:

- (a) meli, ndege na magari;
- (b) wanyama, wakiwemo samaki;
- (c) madini, miti au mazao, vilivyopo juu, chini, baharini au vinavyoshikamana na ardhi au venginevyo;
- (d) gesi au umeme;
- (e) majengo na miundo mengine; na
- (f) bidhaa za ndani au zilizoingizwa kutoka nje.

“Serikali” maana yake ni Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar;

“kundi” kuhusiana na shirika maana yake ni kampuni au kampuni nyengine yoyote ambayo inamiliki kampuni au matawi yake na kampuni nyengine ambazo ni matawi ya kampuni zinazomilikiwa;

“makubaliano sawa” maana yake ni makubaliano baina ya mashirika ambayo, kwa madhumuni ya makubaliano hayo huendesha shughuli za biashara katika soko la aina moja na ambao ni washindani au wanaweza kuwa washindani katika soko hilo;

“leseni” maana yake ni leseni, kibali au mamlaka yanayoruhusu mwenye leseni kufanya usambazaji ama kupata bidhaa au huduma au kufanya shughuli yoyote nyengine kibiashara;

“Soko” maana yake ni soko ndani ya Zanzibar, au sehemu ya Zanzibar na inakusudiwa uwezekano mbali mbali wa ubadilishanaji katika usambazaji au mahitaji baina ya aina makhsusi ya bidhaa au huduma na baina ya wasambazaji au wapataji au wenye uwezo wa kuwa wasambazaji au wapataji wa bidhaa hizo au huduma hizo;

“uzalishaji” maana yake ni ubadilishaji, kwa kiwango cha biashara, wa malighafi kuwa bidhaa zilizokamilika au zisizokamilika na inajumuisha ukusanyaji wa malighafi kwa bidhaa zilizokamilika au zisizokamilika na haijumuishi shughuli za madini;

“vielelezo” vinajumuisha, taarifa yoyote, nyaraka au ushahidi;

“Wajumbe wa Baraza la Ushindani Halali” maana yake ni Wajumbe wa Baraza la Ushindani Halali walioainishwa chini ya kifungu cha 26(2) cha Sheria hii;

"miungano" maana yake ni upataji wa hisa, biashara au mali nyengine iwe ndani au nje ya Zanzibar, unaopelekea mabadiliko ya umiliki wa biashara, sehemu ya biashara au mali ya biashara ndani ya Zanzibar;

"Waziri" maana yake ni Waziri mwenye dhamana ya Biashara;

"kuzuia uzalishaji baina ya washindani" maana yake ni mshiriki katika makubaliano kuzuia, kuweka vikwazo au kudhibiti uzalishaji wa bidhaa au huduma zinazopaswa kusambazwa katika ushindani na upande mwengine wa makubaliano;

"mtu" maana yake ni binadamu au chombo chochote kilichoanzishwa kisheria;

"eneo" linajumisha ardhi, jengo lolote, muundo, gari, meli, ndege au chombo cha kuhifadhia kitu;

"Rais" maana yake ni Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi;

"kupanga bei baina ya washindani" maana yake ni kupanga, kuweka vikwazo au kudhibiti bei, ushuru, malipo ya ziada au malipo mengine kwa ajili ya, au kwa makubaliano au masharti ambayo upande mmoja katika makubaliano husambaza au hupata au huhiari kufanya usambazaji au kupata, bidhaa au huduma, katika kushindana na upande mwengine kwenye makubaliano;

"kuondoa bidhaa" maana yake ni kurejesha bidhaa kwa muuzaji au mzalishaji baada ya kugundua masuala ya usalama au kasoro kwenye bidhaa ambazo zinaweza kuhatarisha watumiaji au kumfanya mzalishaji au muuzaji kuwa katika hatari za kuchukuliwa hatua za kisheria;

"uchapishaji" unajumuisha uchapishaji kwa njia ya mtandao;

"kuzuia" inajumuisha makubaliano yoyote ya kuuza au kutoa kwa ajili ya kuuza na inajumuisha kuzitoa bidhaa kwa ajili ya kuuza, kutoa nyaraka za taarifa za bidhaa au huduma ikiwa kwa njia ya mdomo au maandishi, na kitendo chochote au taarifa ambayo inaeleza hiari ya kuingia kwenye muamala wa mauzo;

"Mrajis" maana yake ni mtu anayeteuliwa kuwa Mrajis wa Baraza chini ya kifungu cha 28(1) cha Sheria hii;

"huduma" inajumuisha kukubali na kutekeleza wajibu wowote ikiwa wajibu huo utazingatia ujuzi au vyenginevyo, kwa lengo la kupata tija au tunzo isipokuwa usambazaji wa bidhaa lakini haitojumuisha utoaji wa huduma chini ya mkataba wa ajira;

“Usambazaji” kuhusiana na:

- (a) bidhaa maana yake ni kusambaza au kusambaza tena kwa njia ya kuuza, kubadilishana, kupangisha, kukodisha au kukodi kwa lengo la kununua; na
- (b) huduma maana yake ni utoaji kwa njia ya kuuza, kutunuku au utoaji wa huduma;

"jumuiya ya biashara" maana yake ni mkusanyiko wa watu ulioanzishwa kwa madhumuni ya kuendeleza maslahi ya kibiashara kwa wanachama wake au watu wanaowakilishwa na wanachama wake;

"mienendo ya kibiashara" maana yake ni mienendo yote inayohusiana na biashara yoyote na inajumuisha kitu chochote kile kilichofanywa au kimependekezwa kufanywa na mtu yeyote ambacho kinaathiri au kinaweza kuathiri utaratibu wa ufanyaji biashara kwa mfanyabiashara yeyote au tabaka la wafanyabiashara au uzalishaji, usambazaji, au bei katika utekelezaji wa shughuli za biashara kwa bidhaa yoyote, ikiwa halisi au ya mtu binafsi au ya huduma yoyote;

"Baraza" maana yake ni Baraza la Ushindani Halali wa Biashara linaloanzishwa chini ya kifungu cha 26(1) cha Sheria hii;

“Nishati” maana yake ni umeme, usambazaji wa maji safi na maji machafu, petroli, na mambo mengine yatakayotambuliwa na Waziri;

“ ZURA” maana yake ni Mamlaka ya Udhhibiti wa Huduma za Maji na Nishati Zanzibar;

“ZMA” maana yake ni Mamlaka ya Usafiri Baharini;

“ZFDA” maana yake ni Wakala wa Kusimamia Chakula, Dawa na Vipodozi Zanzibar;

“ZBS” maana yake ni Taasisi ya Viwango Zanzibar.

Matumizi ya Sheria hii.

3.-(1) Sheria hii itatumika kwa mashirika, vyombo vya Serikali, na Serikali za Mitaa zinazohusika na ushindani na kumlinda mtumiaji.

(2) Kwa madhumuni ya kifungu hiki, bila ya kuathiri maana katika hali nyengine, neno “biashara” maana yake ni kuuza au kupata shughuli ya biashara, sehemu ya shughuli ya biashara au rasilimali ya biashara inayofanywa na kampuni au shirika, chombo cha Serikali au Serikali za Mitaa zinazojihusisha katika biashara;

(3) Yafuatayo hayamaanishi na kujihusisha katika biashara:

- (a) utozaji au ukusanyaji wa kodi;
- (b) utoaji au ubatilishaji wa leseni, vibali na idhini;
- (c) ukusanyaji wa ada za leseni, vibali na idhini; au
- (d) miamala ya ndani ya Serikali, chombo cha Serikali au Serikali za Mitaa.

(4) Matumizi yote ya Sheria hii katika usambazaji wa:

- (a) bidhaa, yatajulikana kama usambazaji wa bidhaa ndani au kutoka Zanzibar; au
- (b) huduma, yatajulikana kama usambazaji wa huduma ndani au kutoka Zanzibar.

SEHEMU YA PILI TUME YA USHINDANI HALALI WA BIASHARA

Uanzishwaji wa Tume.

4.-(1) Kunaanzishwa Tume itakayojulikana kama Tume ya Ushindani Halali wa Biashara, kutekeleza kazi kwa mujibu wa mipaka, uwezo na mamlaka iliyopewa kisheria au chini ya Sheria hii.

(2) Tume itakuwa ni chombo kinachojitegemea chenye uwezo wa kurithi au kurithiwa na itakuwa na muhuri wake, na kwa kutumia jina lake, Tume itakuwa na uwezo wa:

- (a) kushitaki na kushitakiwa;
- (b) kuchukuwa, kununua au vyenginevyo kujipatia, kuzuia, kutoza au kuondosha mali inayohamishika na isiyohamishika;
- (c) kuingia mikataba; na

- (d) kufanya au kutekeleza mambo mengine yote au vitu kwa ajili ya utekelezaji bora wa kazi zake chini ya Sheria hii ambayo yanaweza kisheria kufanywa au kutekelezwa na chombo kinachojitegemea.

Kazi za Tume.

5. Kazi za Tume zitakuwa ni:

- (a) kusimamia, kudhibiti na kuzuia matendo au tabia yoyote yanayoathiri ushindani na uendeshaji wa biashara halali Zanzibar;
- (b) kufanya uchunguzi juu ya tuhuma yoyote ikiwa imeanzisha yenyewe au baada ya kupokea maombi ya mtu kwa lengo la kuendesha biashara ili kutambua kama mtu au shirika limefanya biashara isiyokuwa ya ushindani halali;
- (c) kusimamia bei za bidhaa zinazodhibitiwa na kupanga bei elekezi kwa bidhaa hizo kwa mujibu wa sheria inayohusiana na biashara;
- (d) kufanya utafiti na kukusanya taarifa zinazohusiana na gharama, usambazaji wa bidhaa zinazodhibitiwa na zisizodhibitiwa na kutoa mapendekezo yanayofaa;
- (e) kufanya uchunguzi kwa matakwa ya Tume yenyewe au kwa maombi ya mtu ambaye ameathiriwa na miungano ya makampuni iliyotokea;
- (f) kuchukua hatua au njia muhimu ambazo zitalinda au kuondosha uwepo wa miungano ya makampuni isiyofaa au matumizi mabaya ya kuhodhi soko;
- (g) kutoa taarifa kwa mtu yeyote anayejihusisha na biashara kwa kuzingatia haki na wajibu kwa mujibu wa masharti ya Sheria hii;
- (h) kutoa taarifa na miongozo kwa watumiaji kwa kuzingatia haki na wajibu chini ya Sheria hii;
- (i) kufanya utafiti na kutoa taarifa kwa umma unaohusiana na utekelezaji wa masharti ya Sheria hii na kusambazwa kwa jamii;
- (j) kusikiliza mashauri ya mtu mmoja mmoja au kikundi cha watu wenye maslahi yanayohusiana na utekelezaji wa Sheria hii;
- (k) kuhakikisha iwapo mienendo ya biashara iliyokatazwa inafanyika au imefanyika;

- (l) kusimamia ipasavyo uendeshaji na ufanyaji kazi wa Tume kwa mujibu wa masharti ya Sheria hii;
- (m) kushajihisha na kusimamia utekelezaji wa Sheria hii;
- (n) kukuza uelewa wa jamii juu ya kufahamu wajibu, haki na fidia chini ya Sheria hii na wajibu, majukumu na shughuli za Tume;
- (o) kuwezesha upatikanaji wa taarifa na miongozo kwa watumiaji inayohusiana na wajibu wa watu chini ya Sheria hii na haki na fidia zinazopatikana kwa watumiaji chini ya Sheria hii;
- (p) kufanya uchunguzi na utafiti kwenye mambo yanayohusu ushindani na kulinda maslahi ya watumiaji;
- (q) kufanya uchunguzi ili kuondoa vikwazo katika ushindani vinavyohusiana na kuingia na kutoka katika soko kwa uchumi kwa ujumla au kwa sekta husika na kutoa matokeo ya athari hizo;
- (r) kufanya utafiti unaohusiana na sera, taratibu na mipango ya mamlaka za udhibiti ili kuhakiki athari zake kwenye ushindani na ustawi wa mtumiaji na kutangaza matokeo ya utafiti huo;
- (s) kushauriana na jumuiya za watumiaji, mamlaka za udhibiti, asasi za kibiashara na watu wengine wenye maslahi yanayofungamana na masuala ya ufanyaji wa biashara halali na ushindani; au
- (t) kufanya mambo yote muhimu yanayohusiana na utekelezaji mzuri wa kazi zake kwa mujibu wa masharti ya Sheria hii.

Uwezo wa
Tume.

6. Tume itakuwa na uwezo ufuatao:

- (a) kutoa amri na maelekezo kwa mujibu wa masharti ya Sheria hii;
- (b) kutoza adhabu za kifedha au fidia kwa shirika lolote ambalo linaendesha biashara kinyume na masharti ya Sheria hii;
- (c) kulitaka shirika lolote la kibiashara kutoa taarifa kwa Tume itakapohitajika kwa ajili ya utekelezaji wa kazi zake;
- (d) kufanya uchunguzi juu ya utekelezaji wa masharti ya Sheria hii;
- (e) kuingia sehemu yoyote na kufanya ukaguzi baada ya kuidhinishwa na Tume;

- (f) kuchunguza nyaraka au vivuli vya nyaraka au sehemu ya nyaraka na kuvizuia pale ambapo itakapoona inafaa;
- (g) kuteua mtaalamu ambaye atasaidia kufanya utafiti na uchunguzi katika maeneo au jambo lolote ambalo limo chini ya mamlaka ya Sheria hii;
- (h) kuchukua sampuli za bidhaa kwa ajili ya kufanya uchunguzi;
- (i) kuweka tozo au malipo yaliyokubaliwa kama yatakavyoainishwa chini ya Sheria hii au Kanuni zilizotungwa chini ya Sheria hii;
- (j) kuzuia bidhaa bandia na zisizofaa ambazo hazikufikia kiwango na kuziharibu kwa kushirikiana na Mamlaka zinazohusika.

Wajumbe
wa Tume.

7.-(1) Tume itaundwa na Wajumbe sita kama ifuatavyo:

- (a) Mwenyekiti ambaye atateuliwa na Rais na ambaye atalazimika kuwa na angalau shahada ya kwanza katika fani ya Uchumi, Uongozi wa Biashara, Utawala wa Umma, Fedha au Sheria pamoja na uzoefu wa angalau miaka kumi;
- (b) Mkurugenzi Mkuu atakayeingia kwa nafasi yake na atakuwa Katibu wa Tume; na
- (c) Wajumbe wengine wanne watakaoteuliwa na Waziri kwa kuzingatia jinsia.

(2) Wajumbe wengine wa Tume watakuwa na sifa ya kuteuliwa na Waziri ikiwa wana taaluma na uzoefu katika masuala ya viwanda, biashara, uchumi, sheria, utawala wa umma au fani zinazolingana na hizo.

(3) Katika kuteua wajumbe chini ya kifungu kidogo cha (1)(c) cha kifungu hiki, Waziri atazingatia ushiriki wa Sekta Binafsi.

Sekretarieti
ya Tume.

8.-(1) Kunaanzishwa Sekretarieti ya Tume ambayo itaongozwa na Mkurugenzi Mkuu ambaye atateuliwa na Rais:

(2) Mtu atakuwa na sifa za kuteuliwa kuwa Mkurugenzi Mkuu ikiwa:

- (a) ni Mzanzibari;
- (b) ana angalau shahada ya kwanza katika fani ya Uongozi wa Biashara, Uchumi, Usimamizi wa Biashara, Sheria, Utawala wa Umma au fani inayolingana kutoka Chuo Kikuu kinachotambuliwa na Serikali;

- (c) ana angalau uzoefu wa kazi wa miaka kumi katika fani zilizoainishwa chini ya kifungu hiki.

Kazi za Sekretarieti.

9. Sekretarieti itakuwa na kazi zifuatazo:

- (a) kuratibu na kufuatilia utekelezaji wa maelekezo ya Tume;
- (b) kutekeleza kazi za kila siku za Tume na maamuzi yote yaliyofanywa na Tume;
- (c) kutayarisha taarifa ya utekelezaji ya kila mwaka na kuiwasilisha kwa Tume;
- (d) kutayarisha bajeti na kalenda ya utekelezaji wa kazi za Tume;
- (e) kuandaa na kutekeleza kwa ufanisi mpango mkakati; na
- (f) kufanya kazi nyengine yoyote kama itakavyoelekezwa na Tume.

Muda wa utumishi wa Wajumbe.

10. Mwenyekiti na wajumbe wengine wanne wa Tume watatumikia ofisi kwa muda maalum uliowekwa kama ifuatavyo na wataweza kuteuliwa tena:

- (a) Mwenyekiti miaka minne;
- (b) Wajumbe wengine wanne miaka mitatu.

Maposho.

11. Mwenyekiti na wajumbe wengine wa Tume watastahiki kulipwa posho na maslahi mengine kama Waziri atakavyoamua kipindi baada ya kipindi kwa mujibu wa masharti ya Sheria ya Utumishi wa Umma.

Nafasi wazi.

12. Nafasi ya mjumbe wa Tume itakuwa wazi:

- (a) akifariki;
- (b) ikiwa, bila ya dharura ya msingi, atashindwa kuhudhuria vikao vitatu mfululizo vya Tume;
- (c) ikiwa atajiuzulu au atakuwa kwa namna yoyote amekosa sifa ya kuwa mjumbe wa Tume; au
- (d) ikiwa ameshindwa kutekeleza majukumu yake kwa sababu za kimwili au kiakili.

Vikao vya
Tume.

13.-(1) Tume itakutana kawaida mara moja kila baada ya miezi mitatu na inaweza kukutana wakati wowote ikihitajika kwa ajili ya kutekeleza shughuli zake.

(2) Mkurugenzi Mkuu ataitisha vikao vya Tume kama atakavyoagizwa na Mwenyekiti.

(3) Kwa kuzingatia masharti ya kifungu kidogo cha (1) na (2) vya kifungu hiki, Mwenyekiti anaweza kuitisha kikao, baada ya kushauriana na wajumbe, wakati na mahali ambapo panatambulika na Serikali.

(4) Mwenyekiti ataendesha vikao vya Tume na iwapo Mwenyekiti hayupo, wajumbe wanaweza kumteua mjumbe mmoja kutoka miongoni mwao kuendesha vikao.

(5) Akidi itakuwa ni wajumbe watatu ikijumuisha Mwenyekiti.

(6) Mambo yote yataamuliwa kwa wingi wa kura za wajumbe waliohudhuria na kupiga kura na itakapotokea kura kuwa sawa, mjumbe anayeendesha kikao atakuwa na kura ya maamuzi.

(7) Mwenyekiti anaweza kuamua kwamba baadhi ya vikao vya Tume vifanyike kwa simu, kwa televisheni au kwa njia yoyote ile ya mawasiliano ambayo Mwenyekiti ataona inafaa.

(8) Kumbukumbu za maazimio zitasainiwa na wajumbe wote wa Tume na zitatambulika kwamba ni maazimio halali ya Tume ikiwa maazimio hayo yatapitishwa na kutambuliwa katika mkutano halali wa Tume.

Kukasimu
Madaraka.

14. Tume inaweza kukasimu madaraka kwa Sekretarieti kwa ajili ya utekelezaji bora wa kazi zake kwa mujibu wa masharti ya Sheria hii.

Kuanzisha
lalamiko.

15.-(1) Tume inaweza kuchukuwa hatua za kisheria dhidi ya makosa ya taratibu za kibiashara zilizokatazwa.

(2) Mtu yeyote anaweza:

(a) kuwasilisha taarifa kuhusu uwepo wa vitendo vya kibiashara vilivyokatazwa kwa Tume, katika utaratibu wowote unaofaa; au

(b) kuwasilisha malalamiko dhidi ya vitendo vya kibiashara vilivyokatazwa kwa Tume.

(3) Tume itazingatia malalamiko ya mtumiaji na kutoa maamuzi dhidi ya malalamiko hayo.

(4) Endapo mtu yeyote au mlalamikaji hakuridhika na maamuzi yaliyofanywa chini ya kifungu kidogo cha (3) cha kifungu hiki, anaweza kukata rufaa kwa Baraza.

Jumuiya za watumiaji.

16.-(1) Watumiaji wanaweza kuanzisha jumuiya zao wenyewe kutengeneza jukwaa kwa ajili ya kujadili masuala mbalimbali ya kumlinda mtumiaji na kuyapeleka Tume kwa kuzingatiwa.

(2) Watumiaji wanaweza kushauriana na Tume juu ya masuala yote ya biashara yanayohusiana na ushindani halali na kumlinda mtumiaji.

Uanzishwaji wa vitengo vya Tume.

17.-(1) Tume itaanzisha kitengo kimoja au zaidi katika kutekeleza kazi zake kwa mujibu wa masharti ya Sheria hii.

(2) Vitengo vilivyoanzishwa chini ya kifungu kidogo cha (1) cha kifungu hiki, vitajumuisha vitengo vitakavyohusiana na:

- (a) mienendo ya biashara inayokatazwa;
- (b) kumlinda mtumiaji na udhibiti wa bidhaa bandia;
- (c) uendeshaji wa Tume; na
- (d) kitengo chengine chochote ambacho Tume itaona inafaa.

Wafanyakazi wa Tume.

18.-(1) Tume itaajiri wafanyakazi itakayoona inafaa ili kuiwezesha kumudu kazi na utekelezaji wa mamlaka yake kwa kuzingatia masharti ya Sheria ya Utumishi wa Umma.

(2) Tume inaweza kutafuta Mshauri Elekezi au Mtaalamu, kama itakavyoona inafaa, kusaidia Tume kutekeleza kazi na mamlaka yake.

Usiri.

19.-(1) Mtu yeyote anayetoa au kufichua jambo lolote kwa Tume, ama kwa kulazimika kisheria au vyenginevyo, anaweza kudai kwa taarifa aliyotoa iwe siri kuhusiana na jambo hilo au sehemu yake yoyote.

(2) Madai ya usiri yanaweza kutolewa muda wowote kabla jambo halijafichuliwa kwa watu walio nje ya Tume bila ya kukiuka masharti ya kifungu hiki.

(3) Iwapo ushahidi utatolewa kwa mdomo, madai yanaweza kufanywa kwa mdomo wakati wa kutoa ushahidi, na katika hali nyengine zozote ni lazima madai yawe kwa maandishi, yasainiwe na mtu anaetoa madai hayo na kuainisha vielelezo na kueleza sababu ya madai.

(4) Iwapo Tume imeridhika kwamba vielelezo hivyo uasili wake ni vya siri na:

- (a) kuviweka bayana kunaweza kuathiri vibaya nafasi ya ushindani ya mtu yeyote; au
- (b) ni nyeti kibiashara kwa sababu fulani,

Tume itaviweka vielelezo hivyo katika hali ya usiri.

(5) Mtu ambaye atakiuka masharti ya kifungu hiki, amefanya kosa na itakapothibitika, atawajibika kulipa faini isiyopungua shilingi milioni moja na isiyozidi shilingi milioni tano au kifungu kwa muda usiopungua miezi mitatu na usiozidi miezi sita au vyote viwili faini na kifungu.

Mgongano wa maslahi.

20.-(1) Mfanyakazi au Mjumbe wa Tume watachukuliwa kuwa wana mgongano wa kimaslahi kwa mujibu wa Sheria hii, ikiwa watapata maslahi ya kifedha, maslahi kutokana na mahusiano binafsi au maslahi mengine yoyote ambayo yanaweza kuleta mgongano katika utekelezaji mzuri wa kazi zao.

(2) Ikiwa katika muda wowote mfanyakazi au wajumbe wa Tume watakuwa na mgongano wa kimaslahi kuhusiana na:

- (a) jambo lolote liliopo mbele ya Tume kwa kusikilizwa au kuamuliwa; au
- (b) jambo lolote ambalo Tume inaweza kutarajia kuletwa mbele yake kwa kusikilizwa au kutolewa uamuzi,

ataeleza mara moja mgongano wa kimaslahi kwa Tume na kuacha kushiriki katika jambo lolote linalofikiriwa au kutolewa uamuzi.

(3) Pale ambapo Tume itafahamu kwamba mfanyakazi au mjumbe ana mgongano wa kimaslahi kuhusiana na jambo lolote mbele ya Tume, Tume itamtaka mfanyakazi au mjumbe kutoshiriki katika kushughulikia au kulitolea uamuzi jambo hilo.

Fedha za Tume. **21.**-(1) Fedha za Tume zitajumuisha:

- (a) fedha inayoidhinishwa na Baraza la Wawakilishi;
- (b) fedha inayotolewa kwa Tume kutoka fedha za ZURA, ZMA na mamlaka nyingine za udhibiti kwa kazi zinazofanywa na Tume au zilizoelezwa kwenye sheria nyingine husika au kama itakavyoafikiwa kati ya Tume na mamlaka hizo;
- (c) misaada, michango au michango mingine inayotolewa kwa Tume;
- (d) ada inayokusanywa na Tume; na
- (e) malipo mengine yoyote ambayo ni stahili ya Tume kutokana na jambo lolote linalohusu shughuli za Tume.

Matumizi ya fedha za Tume.

22. Fedha za Tume zitatumika kwa ajili ya kuendesha shughuli za Tume.

Hesabu na ukaguzi wa Fedha.

23.-(1) Tume itatunza vitabu vya hesabu za kumbukumbu, na katika kipindi kisichozidi miezi mitatu baada ya kumalizika mwaka wa fedha, itatayarisha taarifa zifuatazo, na kuziwasilisha kwa Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali:

- (a) Taarifa ya mali na madeni ya Tume katika kipindi cha mwisho wa mwaka wa fedha;
- (b) Taarifa ya mapato na matumizi kwa kipindi cha mwaka huo wa fedha; na
- (c) Ripoti yoyote ya fedha kama itakavyohitajika.

(2) Mapato yote yaliyokusanywa kwa huduma zilizotolewa na Tume yatawekwa Benki kwa mujibu wa masharti ya Sheria ya Usimamizi wa Fedha za Umma.

Taarifa ya mwaka.

24. Sekretarieti ya Tume ndani ya miezi mitatu baada ya kumalizika kila mwaka wa fedha na baada ya kuthibitishwa na Tume, itawasilisha kwa Waziri taarifa ya mwaka kwa mwaka husika ikijumuisha mambo yafuatayo:

- (a) nakala za hesabu za Tume zilizokaguliwa, pamoja na taarifa ya ukaguzi ya hesabu hizo;
- (b) ripoti ya utekelezaji wa malengo na taarifa nyengine zinazohusiana nazo;

(c) ripoti ya utekelezaji wa kazi za Tume kwa kipindi cha mwaka wa fedha; na

(d) taarifa nyengine za shughuli za Tume kama zitavyohitajika na Waziri.

Bajeti.

25. Kabla ya Mwisho wa kila mwaka wa fedha, Tume itaandaa au kupelekea kuandaliwa kwa bajeti kuhusu mwaka wa fedha unaofuata na itawasilisha bajeti hiyo kwa Waziri.

SEHEMU YA TATU BARAZA LA USHINDANI HALALI

Baraza la
Ushindani
Halali.

26.-(1) Kunaanzishwa Baraza litakalojulikana kama Baraza la Ushindani Halali wa Biashara kwa madhumuni ya kutekeleza majukumu yaliyoainishwa chini ya Sheria hii.

(2) Baraza litaundwa na:

(a) Mwenyekiti ambaye atateuliwa na Rais baada ya kushauriana na Jaji Mkuu; na

(b) wajumbe wengine wanne ambao watateuliwa na Waziri kwa kuzingatia jinsia.

(3) Mwenyekiti aliyeainishwa chini ya kifungu kidogo cha (2)(a) cha kifungu hiki atakuwa Jaji wa Mahakama Kuu.

(4) Katika uteuzi wa wajumbe chini ya kifungu kidogo cha (2)(b) cha kifungu hiki, Waziri atateua watu wenye elimu na uzoefu katika fani ya sheria, uchumi, biashara, fedha na fani nyengine zinazohusiana na hizo kutoka sekta ya umma na binafsi.

(5) Wajumbe wa Baraza, isipokuwa Mwenyekiti, watatumikia ofisi kwa kipindi cha miaka mitatu na wanaweza kuteuliwa tena kwa kipindi chengine kimoja.

(6) Akidi ya kuendesha vikao vya Baraza itakuwa ni Mwenyekiti wa Baraza na wajumbe wengine wawili.

Mjumbe
mwalikwa.

27. Baraza linaweza kumualika mtu yeyote kushiriki katika kufanikisha maamuzi ya Baraza.

Mrajis wa
Baraza.

28.-(1) Waziri atateua Mwanasheria kuwa Mrajis wa Baraza.

(2) Mrajis atafanya kazi zote za utawala za Baraza kama zilivyoainishwa chini ya Sheria hii na kanuni zake.

(3) Mrajis baada ya kushauriana na Mwenyekiti wa Baraza ataitisha vikao kujadili masuala au mambo yaliyowasilishwa kwa Baraza.

Kanuni za maadili.

29.-(1) Baraza litaweka kanuni za maadili zinazoweka viwango vya tabia vitakavyozingatiwa na Wajumbe na waajiriwa wa Baraza katika utekelezaji wa majukumu yao.

(2) Kanuni za maadili zilizowekwa au kuelezwa katika kifungu hiki zitakuwa na nguvu za kisheria kwa Baraza, Wajumbe na waajiriwa wake.

Muhuri wa Baraza.

30.-(1) Baraza litakuwa na muhuri ambao utakuwa chini ya ofisi ya Mrajis.

(2) Muhuri wa Baraza kwenye waraka wowote utathibitishwa kwa kutiwa saini ya Mwenyekiti au Mrajis.

Kuondolewa ofisini mjumbe.

31. Waziri anaweza kumuondoa Mjumbe katika ofisi, wakati wowote ikiwa:

- (a) amejivunjia heshima mwenyewe;
- (b) hana uwezo wa kufanya kazi zake kwa kuwa mgonjwa, au kuwa na matatizo ya kiafya au ya kiakili;
- (c) amevunja masharti ya Sheria hii au kanuni za maadili ambazo Baraza linatakiwa kuzifuata;
- (d) ameshindwa kuhudhuria vikao vitatu mfululizo vya Baraza bila kutoa taarifa;
- (e) amepata fedha au maslahi mengine ambayo yanaweza kuathiri kazi za Baraza;
- (f) ametumia vibaya nafasi yake ambayo itapelekea kuathiri maslahi ya umma; au
- (g) amejiuzulu nafasi yake.

(2) Waziri atalazimika kumuondoa mtu kuwa mjumbe wa Baraza baada ya kufanya uchunguzi.

Kazi za Baraza.

32.-(1) Baraza litakuwa na kazi ya:

- (a) kusikiliza na kuamua rufaa zilizofanyiwa maamuzi na Tume ya Ushindani Halali wa Biashara na mamlaka nyengine za udhibiti;
- (b) kutoa waranti;
- (c) kutoa maamuzi ya mashauri;
- (d) kuweka kumbukumbu zote za rufaa na maamuzi ya Baraza na kupeleka kwa Mrajis; au
- (e) kutekeleza kazi na uwezo mwengine ulioainishwa katika Sheria hii.

(2) Baraza katika kutekeleza majukumu yake kwa mujibu wa Sheria hii, litaongozwa na misingi ya utawala wa Sheria.

Uwezo wa Baraza.

33.-(1) Baraza katika kutekeleza kazi zake litakuwa na uwezo ufuatao:

- (a) kuhakikisha uwepo wa mashahidi na kuwasikiliza kwa kuwalisha kiapo au vyenginevyo;
- (b) kulazimisha upatikanaji wa nyaraka; na
- (c) kumuita mtu mbele ya Tume kwa ajili ya kumuhoji au kutaka kuwasikiliza mashahidi hata walioko nje ya Nchi.

(2) Maamuzi yoyote yatahesabika kuwa maamuzi ya Baraza ikiwa yatatipishwa na wajumbe walio wengi.

(3) Shahidi mbele ya Baraza atakuwa na kinga na fursa kama ilivyo katika Mahakama Kuu.

Maamuzi na amri za Baraza.

34.-(1) Maamuzi na amri za Baraza zitatolewa na kutekelezwa sawa sawa kama maamuzi na amri za Mahakama Kuu.

(2) Maamuzi na amri za Baraza katika jambo lolote kama ilivyoelekezwa katika kifungu kidogo cha (1) cha kifungu hiki, zinaweza kukatiwa rufaa Mahakama ya Rufaa na upande ulioathirika.

Mishahara na maposho.

35. Wajumbe na Mrajis wa Baraza watalipwa mishahara na maposho yao kama vile Waziri atakavyopanga kila baada ya muda kwa kuzingatia Sheria ya Utumishi wa Umma.

Pingamizi
kwa Baraza.

36.-(1) Mtu yeyote ambaye:

- (a) ataitwa mbele ya Baraza na akishindwa au kukataa kufika bila ya sababu za msingi;
- (b) atafika kama shahidi, akakataa au kushindwa kula kiapo au kufanya uthibitisho kama alivyotakiwa na Baraza;
- (c) atatoa maelezo yoyote mbele ya Baraza huku akijua kuwa ni ya uongo au wakati hana sababu za kuamini kuwa ni ya ukweli;
- (d) ataacha kutoa au ataficha taarifa yoyote iliyotakiwa na Baraza katika kutekeleza kazi zake au inayohusu utekelezaji wa kazi hizo; au
- (e) kwa namna yoyote inapotosha, atazuia, atafedhehesha au kusumbua Baraza.

atakuwa ametenda kosa na atawajibika kulipa faini isiyopungua shilingi laki tano na isiyozidi shilingi milioni moja au kifungo kwa muda usiopungua miezi mitatu au vyote viwili faini na kifungo.

Kanuni za
Baraza.

37. Kwa mujibu wa masharti ya Sheria hii, na itakapothibitishwa na Waziri, Baraza litatunga kanuni:

- (a) kueleza namna rufaa itakavyowasilishwa kwenye Baraza na kiwango cha ada kitakacholipwa kuhusiana na rufaa;
- (b) kueleza taratibu za Baraza katika kusikiliza rufaa na namna ya kutunza kumbukumbu za Baraza;
- (c) kueleza namna ya kuitisha vikao vya Baraza, mahali na muda ambao vikao vitafanyika;
- (d) kwa minajili ya utekelezaji bora wa masharti ya Sheria hii, kuhusiana na Baraza pamoja na rufaa kwa Baraza.

Fedha za
Baraza.

38. Fedha za Baraza zitajumuisha:

- (a) fedha inayoidhinishwa na Baraza la Wawakilishi;
- (b) fedha inayotolewa kwa Baraza kutoka fedha za ZURA, ZMA na mamlaka nyingine za uthibiti kwa kazi zinazofanywa na Baraza au kama

zilizoelezwa kwenye sheria nyengine husika au kama itakavyoafikiwa kati ya Baraza na mamlaka hizo;

- (c) misaada, michango na michango mingine inayotolewa kwa Baraza;
- (d) ada inayokusanywa na Baraza; na
- (e) malipo mengine yoyote ambayo ni stahili ya Baraza kutokana na jambo lolote linalohusu shughuli za Baraza.

Matumizi
ya fedha za
Baraza.

39. Fedha za Baraza zitatumika kwa ajili ya kuendesha shughuli za Baraza.

Hesabu na
ukaguzi wa
fedha.

40.-(1) Baraza litatunza vitabu vya hesabu za kumbukumbu, na katika kipindi kisichozi miezi mitatu baada ya kumalizika mwaka wa fedha litatayarisha taarifa zifuatazo, na kuziwasilisha kwa Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali;

- (a) taarifa ya mali na madeni ya Baraza katika kipindi cha mwisho wa mwaka wa fedha;
- (b) taarifa ya mapato na matumizi kwa kipindi cha mwaka huo wa fedha; na
- (c) ripoti yoyote ya fedha kama itakavyohitajika.

(2) Mapato yote yaliyokusanywa kwa huduma zilizotolewa na Baraza yatawekwa Benki kwa mujibu wa masharti ya Sheria ya Usimamizi wa Fedha za Umma.

Taarifa ya
mwaka.

41. Mrajis wa Baraza ndani ya miezi mitatu baada ya kumalizika kila mwaka wa fedha na baada ya kuthibitishwa na Baraza, atawasilisha kwa Waziri Ripoti ya Mwaka husika ikijumuisha mambo yafuatayo:

- (a) nakala za hesabu za Baraza zilizokaguliwa, pamoja na ripoti ya ukaguzi wa hesabu hizo;
- (b) ripoti ya utekelezaji wa malengo na taarifa nyengine zinazohusiana nazo;
- (c) ripoti ya utekelezaji wa kazi za Baraza kwa kupindi cha mwaka wa fedha; na
- (d) taarifa nyengine za shughuli za Baraza kama zitakavyohitajika na Waziri.

Bajeti.

42. Kabla ya mwisho wa kila mwaka wa fedha, Baraza litaandaa au kupelekea kuandaliwa bajeti kuhusu mwaka wa fedha unaofuata na litawasilisha bajeti hiyo kwa Waziri.

**SEHEMU YA NNE
MIENENDO YA BIASHARA INAYOKATAZWA**

Mienendo ya biashara isiyo ya Ushindani.

43.-(1) Makubaliano, maamuzi au mienendo yoyote yenye madhumuni ya kuzuwia, kukwaza au kuvuruga ushindani yatajulikana moja kwa moja kama mienendo ya biashara isiyo ya ushindani, na kwa kifungu hiki yanakatazwa.

(2) Kwa kuzingatia masharti ya kifungu kidogo cha (1) cha kifungu hiki, Shirika litajiepusha na mienendo ifuatayo ambayo inaharibu au inatengeneza ukiritimba katika nguvu za soko:

- (a) kutumia utaratibu wa kupanga bei ili kuwaengua washindani;
- (b) kuweka ubaguzi wa bei, katika usambazaji, au ununuzi wa bidhaa au huduma;
- (c) kuweka vikwazo na masharti katika uzalishaji, usambazaji au ununuzi wa bidhaa au huduma;
- (d) miungano, uchukuaji, ubia, au ununuzi mwengine kwa lengo la kudhibiti soko; au
- (e) kuunganisha wazalishaji wawili au zaidi, wauzaji wa jumla, wauzaji wa reja reja, wahandisi, au wasambazaji wa huduma, katika kupanga bei ya aina moja ili kuengua ushindani.

(3) Mtu anayekiuka masharti ya kifungu hiki ametenda kosa.

Mikataba ya biashara isiyo ya Ushindani.

44.-(1) Mtu hataruhusiwa kufanya au kutekeleza makubaliano yenye madhumuni ya kuzuwia, kukwaza au kuvuruga ushindani.

(2) Makubaliano yoyote yatakayokwenda kinyume na kifungu kidogo cha (1) cha kifungu hiki hayatoweza kutekelezwa chini ya Sheria hii.

(3) Kifungu hiki hakihusiki na makubaliano yenye lengo la miungano ya kibiashara ambayo hayana lengo la kuhodhi soko.

(4) Mtu anaekiuka masharti ya kifungu hiki, atakuwa ametenda kosa na ikithibitika atatozwa faini isiyopungua shilingi milioni moja na isiyozidi shilingi milioni tano, au kifungo kisichopungua miezi mitatu na kisichozidi miezi sita au vyote viwili faini na kifungo.

(5) Mtu yeyote ambaye ameathirika na makubaliano ya biashara yasiyo ya ushindani au mienendo ya biashara anaweza kupeleka malalamiko yake kwa Tume kwa ajili ya fidia na Mkurugenzi Mkuu anaweza, kwa niaba ya Tume ikiwa ataridhika kwa mujibu wa mazingira yanayohusiana na shauri hilo, atawaamrisha waliohusika na makubaliano au mienendo isiyoyote ya ushindani kumlipa muathirika fidia kama Tume itakavyoamua.

Kukatazwa
kwa baadhi
ya
makubaliano
bila ya kujali
athari zake
katika
ushindani.

45.-(1) Ni marufuku kwa mtu kufanya au kutekeleza makubaliano yoyote iwapo makubaliano hayo ni;

- (a) kupanga bei baina ya washindani;
- (b) kususa kwa pamoja kwa washindani;
- (c) kupunguza uzalishaji baina ya washindani;
- (d) kula njama katika kupata au kutoa zabuni; au
- (e) kugawana wateja au masoko kwa madhumuni yoyote yasiyo ya ushindani.

(2) Makubaliano yanayokwenda kinyume na masharti ya kifungu hiki hayatoweza kutekelezwa chini ya Sheria hii.

(3) Mtu yeyote anaekwenda kinyume na masharti ya kifungu hiki, ametenda kosa.

Kuzuia na
kukataza
kusambaza
bidhaa.

46. Ni marufuku kwa mtu yeyote ikiwa yeye mwenyewe binafsi, kupitia wakala wake au shirika lolote au kwa kushirikiana na jengine au kupitia utaratibu au makubaliano yoyote:

- (a) kuzuia bidhaa ili kuzifanya ziwe adimu kupatikana ikiwa kwa madhumuni ya kufanya bei ipande au la;
- (b) kuzuia huko kwa bidhaa kwa madhumuni ya kupandisha bei; au
- (c) kuharibu bidhaa au kuzipa ugumu wa kupatikana au kuharibu njia za uzalishaji na usambazaji iwe moja kwa moja au vyengine nyo kwa lengo la kuleta upungufu wa bidhaa hiyo au kupandisha bei.

Makubaliano
ya biashara.

47.-(1) Kwa kuzingatia masharti ya Sheria hii, makubaliano ya kuuza biashara yafuatayo yanakatazwa:

- (a) kuweka bei baina ya watu wanaojishughulisha na biashara ya bidhaa au huduma;
- (b) kuzuia au kuweka masharti kwa kuuza au kusambaza au kununua au kwa bidhaa au huduma zilizounuliwa;
- (c) kula njama katika kupata au kutoa zabuni kwa lengo la kuzuia ushindani;
- (d) kufanya vitendo vyovyote kwa pamoja kwa lengo la kulazimisha kufanyika makubaliano yatakayopelekea kuathiri ushindani;
- (e) kukataa kusambaza bidhaa au huduma kwa wanunuzi au watumiaji; au
- (f) kukataa kwa pamoja au vyenginevyo kuruhusu utaratibu au umoja wowote ambao unahitajika na ni muhimu katika ushindani.

(2) Mtu anaekiuka masharti ya kifungu hiki, ametenda kosa.

Matumizi
mabaya ya
nguvu za soko.

48.-(1) Ni marufuku kwa mtu mwenye ukiritimba wa soko kutumia nafasi yake kwa madhumuni ya kuzuia, kukwaza au kuvuruga ushindani katika soko.

(2) Kwa madhumuni ya kifungu kidogo cha (1) cha kifungu hiki, ni marufuku kwa mtu mwenye ukiritimba katika soko husika:

- (a) kutoza moja kwa moja au kwa namna nyengine bei ya juu au ya chini ya kuuzia au ya kununua au kuweka masharti ya biashara yaliyokuwa si halali;
- (b) kuzuia uzalishaji au maendeleo ya kiufundi na ubunifu kwa ajili ya kumkandamiza mtumiaji;
- (c) kufanya ubaguzi baina ya watumiaji au wasambazaji; au
- (d) kufanya vitendo vyengine vyovyote vinavyofanana na hivyo ambavyo ni matumizi mabaya ya nguvu za soko.

(3) Ni marufuku kwa mtu mwenye ukiritimba katika soko kujihusisha katika mienendo inayowaondoa au inayokusudia kuwaondoa washindani katika soko kwa kufanya:

- (a) bei lazimishi;
- (b) kukandamiza bei;
- (c) mtambuko wa ruzuku;
- (d) kugawana soko; au
- (e) mienendo mengine yoyote inayofanana na hiyo.

(4) Ni marufuku kwa mtu mwenye ukiritimba katika soko husika kujihusisha na mienendo yoyote ambayo itaathiri nafasi ya ushindani kwa washindani, kwa:

- (a) kukataa kushirikiana;
- (b) kukataa kutumia huduma muhimu;
- (c) kuwafunga katika utaratibu;
- (d) kuwabagua miongoni mwa wateja au wasambazaji; au
- (e) vitendo vyengine vyovyote vinavyofanana na hivyo.

(5) Ni marufuku kwa mtu mwenye ukiritimba katika soko kujihusisha na mienendo ambayo ni:

- (a) kwa njia moja au nyengine kupanga bei au masharti ya kuuza kwa mara nyengine;
- (b) kuwaondoa wateja au washindani kutoka katika upatikanaji wa vyanzo vya usambazaji au kuwatoa katika upatikanaji wa njia za kufikia kwenye masoko;
- (c) kuzuia taratibu za upelekaji wa bidhaa au huduma katika maeneo mbalimbali ya kijografia;
- (d) kutumia haki za mali bunifu kwa njia yoyote ile ambayo imevuka mipaka ya ulinzi wake wa kisheria; au
- (e) vitendo vyengine vyovyote vinavyofanana na hivyo.

(6) Mtu anaekiuka masharti ya kifungu hiki, ametenda kosa.

Miungano na ununuzi wa Mashirika.

49.-(1) Miungano au manunuzi yoyote ya shirika ambayo yatajenga au kuimarisha ukiritimba katika soko inayoharibu ushindani imekatanzwa.

(2) Iwapo miungano ya mashirika itafanya au itaimarisha ukiritimba katika soko chini ya kifungu kidogo cha (1) cha kifungu hiki, Tume itatathmini nguvu ya ushindani huo katika soko husika kwa kuzingatia mambo yafuatayo:

- (a) kiwango halisi cha upatikanaji wa ushindani katika soko;
- (b) urahisi wa kuingia na kutoka katika soko, ikijumuisha vikwazo vya ushuru na kisheria;
- (c) kiwango cha kuwekeza katika soko;
- (d) kiwango cha nguvu za kukabiliana na soko;
- (e) miungano ambayo itapelekea kuongeza bei au faida;
- (f) kiwango ambacho mbadala unavyopatikana katika soko;
- (g) ufanisi katika soko ikiwa ni pamoja na ukuaji wa soko lenyewe, ubunifu na utofautishaji wa bidhaa;
- (h) ikiwa miungano hiyo itasababisha kuondolewa mshindani imara;
- (i) uwepo wa kiwango cha ushirikiano wima ambao utasababisha uwiano wa kibiashara katika soko; na
- (j) miungano inayoleta au inayoweza kuleta faida kwa umma katika moja au zaidi ya mambo yafuatayo:
 - (i) kwa kuchangia ufanisi kwa kiwango cha juu katika uzalishaji au usambazaji;
 - (ii) kwa kuchochea maendeleo ya kiutaalamu au kiuchumi;
 - (iii) kwa kuchangia ufanisi kwa kiwango cha juu katika mgao wa rasilimali;
 - (iv) kwa kuhifadhi mazingira na miungano;
 - (v) kuzuia, kukwaza au kuvuruga ushindani kwa kiwango kikubwa zaidi kuliko kuleta manufaa; na

(vi) manufaa kwa umma yanayotokana na miungano hiyo yanazidi madhara yanayotokana na kuzuia, kukwaza au kuvuruga ushindani.

(3) Baada ya kufanya utafiti wa miungano hiyo, Tume itaruhusu miungano hiyo kuendelea kutekeleza kazi zake au kuzuia kutekeleza kazi hizo ikiwa inaathiri ushindani katika soko.

(4) Waziri anaweza kufanya mapitio ya maamuzi yaliyotolewa na Tume kuhusu miungano hiyo ikiwa ataridhika kwamba:

- (a) maamuzi yaliyotolewa yalitokana na taarifa zisizo sahihi;
- (b) ithibati ilipatikana kwa njia ya uongo; au
- (c) kampuni hizo husika zimetengua wajibu au masharti yaliyofunganishwa katika maamuzi;

(5) Mtu anaekwenda kinyume na masharti ya kifungu hiki, ametenda kosa.

Taarifa, uchunguzi, kuzuia miungano ya makampuni, na ukiritimba katika soko.

50. Miungano, uchukuaji, ubia au ununuzi wowote wenye lengo la kudhibiti, ikijumuisha na mfungamano wa wakurugenzi, ikiwa ya usawa, wima au kundi la miungano litambulishwe kwa Tume ikiwa:

- (a) angalau moja ya mashirika hayo yawe yameanzishwa Zanzibar; na
- (b) mgao wa hisa katika soko nchini, au sehemu muhimu ya shirika hilo inayohusiana na bidhaa au huduma ambayo inaweza kupelekea uwepo wa nguvu za soko hasa katika viwanda ambavyo vina viwango vikubwa vya uwekezaji katika soko, pale ambapo kutakuwa na vikwazo vya kuingia na kuwepo kwa upungufu wa mbadala wa bidhaa zinazosambazwa na makampuni ambayo mienendo yake ipo katika uchunguzi.

SEHEMU YA TANO MASHARTI YANAYOHUSIANA NA MIENENDO YA UPOTOSHAJI NA UDANGANYIFU

Mienendo ya upotoshaji na udanganyifu.

51. Ni marufuku kwa mfanyabiashara au muuzaji yeyote wa jumla au muuzaji wa rejareja kujihusisha na mienendo ya udanganyifu au upotoshaji au yenye muelekeo wa kuwapotosha au kuwadanganya watumiaji.

Udanganyifu
au
upotoshaji.

52.-(1) Ni marufuku kwa mtu yeyote kujihusisha na mienendo ifuatayo katika kufanya usambazaji wa bidhaa au huduma:

- (a) kutoa maelezo ya uongo kuwa bidhaa ni ya kiwango, ubora, daraja, sifa, mtindo au modeli fulani au uasili au ni yenye historia au matumizi fulani kabla ya iliyonayo;
- (b) kutoa maelezo ya uongo kuwa huduma ina kiwango cha ubora au daraja fulani;
- (c) kutoa maelezo ya uongo kuwa bidhaa ni mpya au ina miaka mahsusi;
- (d) kutoa maelezo ya uongo kuwa mtu fulani amekubali kupata bidhaa au huduma;
- (e) kutoa maelezo ya uongo kuwa bidhaa au huduma zina udhamini, kibali, ufanisi, viambato, matumizi au manufaa zisizokuwa nazo;
- (f) kutoa maelezo ya uongo kuwa ana udhamini, kibali au ushirikiano ambao hana;
- (g) kudanganya au kupotosha kuhusu bei ya bidhaa au huduma;
- (h) kudanganya au kupotosha kuhusu upatikanaji wa huduma za kukarabati bidhaa au vipuri;
- (i) kudanganya au kupotosha kuhusu pahala pa uasili wa bidhaa;
- (j) kudanganya au kupotosha kuhusu mahitaji ya bidhaa zozote zile; au
- (k) kudanganya au kupotosha kuhusu uwepo, uondoaji au matokeo ya hali yoyote, taarifa ya wito, dhamana, haki au fidia.

(2) Mtu anaekiuka masharti ya kifungu hiki, ametenda kosa.

SEHEMU YA SITA VITENDO VISIVYOKUBALIKA KATIKA BIASHARA

Matangazo
yenye hadaa.

53.-(1) Ni marufuku kwa mtu kutangaza kuwa ni msambazaji au muuzaji wa bidhaa au huduma kwa bei mahsusi huku akijua kuwa hana uwezo wa kumpatia mteja au mtumiaji bidhaa au huduma hizo kwa bei hiyo.

(2) Mtu yeyote ambaye ametangaza bei kwa ajili ya usambazaji wa bidhaa au huduma atalazimika kutoa bei hiyo kwa kipindi muwafaka kwa kutilia maanani hali halisi ya soko analofanyia biashara na hali halisi ya tangazo lake.

(3) Ikiwa mtu aliyeainishwa katika kifungu kidogo cha (2) cha kifungu hiki, ameshindwa kutoa bidhaa au huduma kwa bei aliyoitangazia, anaweza:

- (a) kumpa mtu mwingine kufanya usambazaji wa bidhaa au huduma za aina iliyotangazwa kwa mtumiaji kwa muda muafaka, kwa kiwango muafaka na kwa bei iliyotangaziwa; au
- (b) kusambaza haraka iwezekanavyo, au kumpa mtu mwingine kusambaza kwa mteja bidhaa au huduma zinanazolingana katika muda muafaka, kwa kiwango muafaka na kwa bei ya bidhaa au huduma zilizotangaziwa.

Kukubali malipo bila ya kukusudia au kutoweza kutekeleza usambazaji wa bidhaa au huduma.

54. Ni marufuku kwa mtu kupokea malipo au kitu chengine kwa ajili ya bidhaa au huduma ambapo wakati wa kupokea anajua kwamba:

- (a) hana uwezo wa kusambaza bidhaa au huduma hizo;
- (b) atasambaza bidhaa au huduma tofauti na bidhaa au huduma ambazo malipo yake ameyapokea; au
- (c) kuna sababu za kuridhisha ambazo anazitambua kuwa zitamfanya ashindwe kusambaza bidhaa au huduma hizo ndani ya kipindi alichokiainisha, na kama kipindi hakikuainishwa, ndani ya muda muafaka.

Biashara isiyo kubalika.

55.-(1) Ni marufuku kwa mtu yeyote kufanya biashara isiyo halali ikiwemo njia tofauti za udanganyifu, uongo au utaratibu ulio kinyume na maadili ili kujipatia au kujihusisha na biashara.

(2) Kwa kuzingatia masharti ya kifungu kidogo cha (1) cha kifungu hiki, biashara isiyo halali inajumuisha upotoshaji, matangazo ya uongo, kuwazuia watu kuuza na matendo mengine ambayo yametamkwa bayana kuwa si halali kwa mujibu wa Sheria hii.

Viwango salama.

56. Ni marufuku kwa mtu yeyote kusambaza bidhaa yoyote ambayo:

- (a) itayopelekea kusababisha madhara ya afya au madhara ya kimwili kwa mtumiaji wakati imetumiwa kwa usahihi; au

(b) haiendani na viwango vya mtumiaji ambavyo vimeelezwa chini ya sheria yoyote.

Bughudha
au vitisho.

57. Ni marufuku kwa mtu kutumia nguvu au bughudha au vitisho kuhusiana na usambazaji au uwezekano wa usambazaji wa bidhaa au huduma kwa mtumiaji au malipo ya bidhaa au huduma kutoka kwa mtumiaji.

SEHEMU YA SABA MASHARTI YANAYOHUSIANA NA KUMLINDA MTUMIAJI

Uuzaji wa
bidhaa.

58. Mtu anaruhusiwa kusambaza au kuuza bidhaa zile tu ambazo zimethibitishwa kuwa na ubora na zinafaa kwa matumizi ya binadamu chini ya sheria zilizopo.

Kuoneshwa
kwa bei.

59.(1) Muuzaji, mfanyabiashara au muuzaji rejareja atatakiwa kubandika bei za bidhaa anazouza au huduma anayoitoa kwa watumiaji.

(2) Mtu anaekwenda kinyume na kifungu hiki, ametenda kosa na ikithibitika atatozwa faini isiyopungua shilingi laki tano na isiyozidi shilingi milioni tatu au atatumikia kifungo kisichopungua miezi mitatu na kisichozidi miezi sita au vyote viwili faini na kifungu.

Dhamana
kwa bidhaa.

60.-(1) Muuzaji wa vifaa vya kielektroniki, vya umeme, au vifaa vya ujenzi atatakiwa kutoa hati ya dhamana kwa mtumiaji wakati wa mauzo.

(2) Muuzaji aliyeainishwa katika kifungu kidogo cha (1) cha kifungu hiki, anatakiwa kukibadilisha, kukitengeneza au kulipa gharama ya bei ya bidhaa alizoziua ikiwa kama bidhaa hizo zitakuwa na hitilafu zilizobainika ndani ya muda ulioainishwa katika dhamana.

(3) Muuzaji wa vipodozi, dawa, sabuni na dawa za kusafishia, vifaa vya elektroniki na vya umeme, anatakiwa atoe maelekezo ya matumizi ya bidhaa hizo.

(4) Mtoa huduma anatakiwa kumhakikishia mtumiaji kwamba atampatia huduma nyengine ya ziada iwapo atapata athari yoyote au hasara kutokana na huduma zake na atarejesha gharama za bei iliyoainishwa au kumfidia ndani ya muda ulioainishwa.

(5) Masharti ya dhamana au huduma ya ziada kutoka kwa muuzaji au mtoa huduma kwa mtumiaji zitaielezwa bayana wakati wa mauziano.

Muundo wa
bei.

61.-(1) Waziri ataandaa na kuchapisha katika Gazeti Rasmi la Serikali muundo wa bei kwa bidhaa zilizodhibitiwa kama ilivyoainishwa katika Sheria ya Biashara na kanuni zake.

(2) Muundo wa bei utatayarishwa baada ya kuzingatia:

- (a) kupanda na kushuka kwa bei ya soko la ndani;
- (b) mwenendo wa bei ya soko la dunia;
- (c) mabadiliko ya ubadilishaji wa thamani ya fedha; na
- (d) sababu nyengine yoyote ambayo inahusisha upandaji na ushukaji wa bei katika soko.

(3) Muuzaji au msambazaji anaweza, wakati wowote ambapo bei ya soko la bidhaa zinazodhibitiwa zimebadilika, kumuomba Waziri kufanya mapitio ya muundo wa bei hizo.

(4) Muuzaji au msambazaji anatakiwa kuuza bidhaa zake katika bei ambayo haitozidi bei iliyopangwa katika muundo wa bei.

(5) Bila ya kuathiri sera za uchumi wa soko huria na biashara huria, Waziri anaweza kusimamia bei ya bidhaa yoyote kama kutatokea upandaji mkubwa wa bei katika soko na upandaji huo unaathiri watumiaji.

(6) Utaratibu wa uandaaji wa muundo wa bei kwa bidhaa zilizodhibitiwa na udhibiti kwa bidhaa nyengine ambazo zina bei kubwa, utaelezwa kwenye Kanuni.

Wajibu wa wazalishaji au Wakala wa Bidhaa.

62.-(1) Wazalishaji au Mawakala wa bidhaa wanapaswa kuzingatia mambo yafuatayo wakati wanasambaza bidhaa kwa mtu mwingine:

- (a) maelezo ya bidhaa yanayohusiana na maombi;
- (b) bidhaa zinalingana na sampuli;
- (c) sifa za bidhaa ziko sahihi;
- (d) bidhaa zinakidhi vigezo vya msambazaji au mtumiaji; na
- (e) bidhaa ziwe na sifa za kuuzika.

(2) Mzalishaji au Wakala ambae atashindwa kukidhi vigezo vilivyoelezwa katika kifungu kidogo cha (1) cha kifungu hiki, ametenda kosa na itakapothibitika atawajibika kulipa fidia kwa msambazaji au mtumiaji kutokana na hasara au uharibifu uliotokea wakati wa usambazaji.

Kuzuia
bidhaa
kusambazwa.

63.-(1) Pale ambapo bidhaa zitaonekana zina dosari, zitasababisha madhara, zina hatari kwa watumiaji, hazikidhi viwango au zina sifa hatarishi, zitatamkwa bayana kuwa hazifai kwa matumizi ya binadamu.

(2) Waziri atatoa amri kwa msambazaji au mzalishaji kuondoa bidhaa sokoni kwa gharama za msambazaji au mzalishaji.

(3) Bidhaa yoyote iliyoondolewa sokoni itaangamizwa kwa mujibu wa taratibu zilizoelezwa chini ya kanuni.

Marufuku
kwa bidhaa
zisizo salama.

64.-(1) Ni marufuku kwa mtu yeyote kusambaza au kuuza bidhaa kwa mtumiaji ikiwa:

- (a) bidhaa haikidhi viwango vinavyotakiwa;
- (b) bidhaa sio salama kwa matumizi ya binadamu;
- (c) uingizaji au usambazaji wa bidhaa hizo zimepigwa marufuku Zanzibar; au
- (d) bidhaa hizo zimemalizika muda wa matumizi.

(2) Kwa utekelezaji mzuri wa kifungu kidogo cha (1) cha kifungu hiki, sheria zinazosimamia masuala ya viwango na usalama wa bidhaa zitatumika ipasavyo.

Marufuku
kwa bidhaa
bandia.

65.-(1) Ni marufuku kwa mtu yeyote kujihusisha na uagizaji, usambazaji au uuzaji wa bidhaa bandia katika soko.

(2) Mtu atakuwa amejihusisha na vitendo vya bidhaa bandia ikiwa;

- (a) ameghushi alama yoyote ya biashara;
- (b) amefanya udanganyifu kwa bidhaa kwa alama ya biashara au alama nyengine yoyote ambayo kwa karibu sana inafanana na alama hiyo ya biashara na kwa lengo la kutaka kudanganya;
- (c) ametengeneza miundo, umbile, mashine, au zana nyengine kwa madhumuni ya kughushi au kutumika katika kughushi alama ya biashara;
- (d) ametoa maelezo yoyote ya uongo kwa bidhaa; au

(e) amebadilisha au kuwa katika miliki yake muundo, umbile, mashine, au zana nyengine kwa madhumuni ya kughushi alama ya biashara.

(3) Mtu anaekwenda kinyume na msharti ya kifungu hiki, ametenda kosa.

Kukamata
bidhaa zisizo
salama na
bidhaa
bandia.

66. Itakuwa ni wajibu wa Tume kukamata bidhaa yoyote itakayoonekana haiko salama au bandia.

Kuharibu
bidhaa zisizo
salama
na bandia.

67.-(1) Bidhaa yoyote itakayobainika si salama au bandia itaharibiwa na Tume kwa kufuata utaratibu kama utakavyoelezwa kwenye kanuni.

(2) Tume itatathmini gharama za ukamataji au za kuharibu bidhaa hizo na gharama hizo zitatolewa na mzalishaji, muuzaji au msambazaji.

(3) Tume itatoa hati ya kuharibu kwa mzalishaji, muuzaji au msambazaji baada ya kuharibu bidhaa zisizo salama au bandia.

SEHEMU YA NANE MASHARTI YA JUMLA

Maelekezo
ya Waziri.

68. Waziri anaweza kutoa maelekezo kwa Tume kwa jumla au kwa kuainisha kwa lengo la kufanikisha shughuli zake na Tume itayatekeleza maelekezo hayo kwa mujibu wa masharti ya Sheria hii.

Utekelezaji
wa amri na
makubaliano.

69.-(1) Pale ambapo Tume itaridhika kwamba mtu ametenda au anaelekea kutenda kosa dhidi ya Sheria hii, isipokuwa Sehemu ya Nne au ya Tano, inaweza kutoa amri ya utekelezaji chini ya kifungu hiki, dhidi ya mtu huyo na mtu mwengine yeyote aliyehusika kwenye kosa.

(2) Mtu atakaeshindwa kutekeleza amri iliyotolewa dhidi yake, ametenda kosa.

(3) Amri ya utekelezaji inaweza kumtaka mtu kujiepusha na mienendo inayokwenda kinyume na Sheria hii au kuchukua hatua ya kutekeleza Sheria hii na itaainisha muda wa utekelezaji wa amri hiyo na kipindi cha kutumika kwa amri hiyo husika.

(4) Tume inaweza kuweka amri ya muda wa mpito ya utekelezaji ikisubiri kutafakari shauri liliopo mbele yake ikiwa Tume itaona kwamba kuna uwezekano wa kuwepo hatari ya madhara makubwa kwa mtu kama vitisho au kosa kama hilo kutendwa au kuna sababu nyengine za msingi za kutoa amri hiyo.

(5) Bila ya kuwekea mipaka masharti ya ujumla ya kifungu kidogo cha (3) cha kifungu hiki, iwapo Tume imeridhika kwamba mtu ambaye kwenye kifungu hiki kidogo atatajwa kama "mpataji" amepata hisa au mali nyengine kwa kukiuka kifungu kidogo cha (1) cha kifungu cha 49, Tume inaweza kutoa amri wakati wowote ndani ya kipindi cha miaka mitatu baada ya upataji huo:

- (a) kumtaka mpataji kutoa kiasi cha hisa au hisa zote au mali yote ndani ya muda ambao Tume itabainisha kwenye amri husika; au
- (b) kutamka kuwa upatikanaji huo ni batili pamoja na kumtaka mpataji kuhamisha baadhi au hisa zote au mali zote kurudisha kwa mtu ambaye amepata hisa au mali kwa mujibu wa kifungu kidogo hiki ametajwa kama "mchuuzi" na kumtaka mchuuzi kumrejeshea mpataji baadhi au kiasi chote cha fedha alichopokea mchuuzi kuhusiana na upatikanaji, kama Tume itakavyobainisha kwenye amri.

(6) Bila ya kuweka mipaka ya ujumla ya masharti ya kifungu kidogo cha (3) cha kifungu hiki, iwapo Tume itaridhika kwamba mtu ametenda kosa dhidi ya Sheria hii, isipokuwa chini ya Sehemu ya Nne na ya Tano, Tume inaweza kuamuru mtu huyo atangaze, kwa namna na ndani ya muda ambao Tume itaona unafaa, taarifa kuhusiana na kosa.

(7) Amri ya utekelezaji itatolewa kwa maandishi ikiainisha sababu za kutoa amri hiyo.

(8) Tume inaweza kuingia kwenye makubaliano ya maandishi, yaliyotajwa katika kifungu hiki kama "makubaliano ya utekelezaji" ambapo mtu anaahidi kwa Tume kuepuka kutenda matendo yanayokwenda kinyume na Sheria hii kuanzia tarehe, na katika muda, ulioainishwa katika makubaliano ya utekelezaji au kwa kutoa hisa au mali na mambo mengine yaliyotajwa kwenye kifungu kidogo cha (3) cha kifungu hiki, kwa makubaliano na masharti kama ambavyo Tume itakavyoona inafaa.

(9) Amri ya utekelezaji itakuwa na nguvu kisheria sawa sawa na amri iliyotolewa na Mahakama kuu.

(10) Nakala ya amri ya utekelezaji au ya makubaliano ya utekelezaji yatawekwa kwenye Rejista la Umma na kama ni amri ya utekelezaji, nakala itapelekwa kwa mtu ambaye amri imetolewa dhidi yake.

(11) Bila ya kuathiri sheria yoyote, nakala ya amri ya utekelezaji au ya makubaliano yaliyothibitishwa na Tume yatakuwa ni ushahidi wa mwisho kwenye Mahakama yoyote itakayotoa amri na sababu za kufikia amri hiyo au kufikia utekelezaji wa makubaliano hayo.

(12) Tume haitakuwa na mamlaka kisheria kutoa amri ya utekelezaji au kuingia katika makubaliano ya utekelezaji yanayoelekea kuvunja masharti au haki iliyoelezwa kwenye Sehemu ya Nne na ya Tano au wajibu wa mzalishaji kwenye Sehemu ya Saba.

Kukinzana
na sheria
nyengine.

70.-(1) Kwa kuzingatia masharti ya kifungu hiki, Sheria hii itatumika kwa watu wote walio kwenye sekta zote za uchumi na haitafutwa, kuondolewa au kurekebishwa:

- (a) na sheria nyengine yoyote isipokuwa tu pale ambapo sheria itapitishwa baada ya kuanza kutumika kwa Sheria hii inayotengua au kurekebisha Sheria hii; au
- (b) na sheria ndogo iwe au isiwe sheria ndogo hiyo inakusudia kutengua au kurekebisha Sheria hii.

(2) Mtu hatokuwa amevunja masharti ya Sheria hii kwa sababu tu ya kujihusisha na mwenendo, isipokuwa katika masharti yaliyoainishwa katika kifungu kidogo cha (3) cha kifungu hiki:

- (a) yanamtaka mtu kujiingiza kwenye mwenendo au mwenendo unaofanana na huo; au
- (b) yanamuidhinisha au kumthibitisha mtu anayejihusisha au anayejizua kujihusisha kwenye mwenendo wa aina hiyo.

(3) Sheria zilizorejewa kwenye kifungu kidogo cha (2) cha kifungu hiki ni Sheria ya ZURA, Sheria ya ZMA, Sheria ya ZFDA, Sheria ya Biashara, Sheria ya ZBS, na Sheria za sekta, Sheria za kulinda mazingira na sheria ndogo au chombo chochote chini ya sheria ambazo zimetajwa.

(4) Pale ambapo Tume itakuwa na maoni kwamba mwenendo wowote unaohitajika, ulioidhinishwa au uliokubaliwa na Mamlaka ya Udhubiti chini ya Sheria iliyorejewa katika kifungu kidogo cha (3) cha kifungu hiki itakuwa ni uvunjaji wa Sheria hii kama kifungu kidogo cha (1) cha kifungu hiki hakikutumika kwenye mwenendo, Tume itatoa taarifa ya jambo hilo kwa Waziri.

(5) Pale ambapo Waziri atapokea taarifa kutoka kwa Tume chini ya kifungu kidogo cha (4) cha kifungu hiki, anaweza kuelekeza Mamlaka ya Udhubiti husika kuchukua hatua za lazima kuhakikisha kwamba mwenendo uliyoelezwa na Tume hauhitajiki, hauidhinishwi na Mamlaka ya Udhubiti.

Rufaa.

71. Mtu aliyeathiriwa na maamuzi yaliyofanywa na Tume chini ya Sheria hii na maamuzi ya Mamlaka nyengine za Udhubiti anaweza kukata rufaa kwa Baraza.

Makosa ya ujumla na adhabu.

72.-(1) Mtu anayekwenda kinyume na masharti ya Sheria hii au anashindwa kutekeleza amri za Tume, za Waziri au za Baraza ametenda kosa chini ya Sheria hii, na endapo hakuna adhabu maalumu iliyowekwa, atawajibika kulipa faini isiyopungua shilingi za Kitanzania milioni moja na isiyozidi shilingi milioni tano au kifungo cha mwaka mmoja au vyote viwili faini na kifungo.

(2) Ikiwa Tume imeridhika kwamba thamani ya fedha inaweza ikawekwa kufidia hasara iliyopatikana kwa mtu kwa matokeo ya kosa dhidi ya Sheria hii, mtu aliyetiwa hatiani atakuwa na wajibu, kwa kuongezea adhabu ambayo inaweza kutolewa, kulipa faini mara mbili ya thamani ya fedha hizo, ambazo Mkurugenzi Mkuu ataagiza zilipwe kwa mtu aliyepata hasara hiyo.

(3) Mtu anayekwenda kinyume na kifungu cha 43, 45 na 61 hawatawajibika kutozwa faini chini ya kifungu hiki lakini anaweza kuwajibika kukubali amri za utekelezaji na amri za fidia kwa anayepata hasara au madhara.

Adhabu ya papo kwa papo.

73. Tume inaweza kutoa adhabu ya papo kwa papo kwa kosa lolote lililofanywa na mtu chini ya Sheria hii au kanuni zake kwa kumtaka alipe faini itakayowekwa kwa kosa hilo, kwa masharti kwamba mtu huyo:

- (a) anakubali kwa maandishi kuwa ametenda kosa hilo na atakuwa na tahadhari kubwa kwamba hatorejea tena kosa hilo; na
- (b) analipa fedha nyengine anazowajibika kulipa chini ya Sheria hii au kanuni zake.

Kanuni.

74. Waziri ataandaa kanuni zifuatazo kwa ajili ya utekelezaji bora wa Sheria hii.

- (a) kumlinda mtumiaji;
- (b) ushindani halali;
- (c) utaratibu wa fomu zitakazotumika chini ya Sheria hii;
- (d) taratibu zinazohusiana na jumua za watumiaji;
- (e) taratibu za ukamataji na za kuharibu bidhaa;
- (f) taratibu za utayarishaji za muundo wa bei;
- (g) taratibu za kuondoa bidhaa sokoni;
- (h) taratibu za ukaguzi;

- (i) taratibu zinazohusiana na udhibiti wa bidhaa bandia; na
- (j) mambo mengine yatakayoonekana muhimu kwa ajili ya utekelezaji bora wa Sheria hii.

Kufuta na
kubakiza.

75.-(1) Sheria ya Zanzibar ya Kusimamia Mwenendo wa Biashara na Kumlinda Mtumiaji Nam. 2 ya mwaka 1995 inafutwa.

(2) Bila ya kujali Sheria iliyofutwa chini ya kifungu kidogo cha (1) cha kifungu hiki, kanuni zote, miongozo iliyotungwa na jambo lolote lililofanywa chini ya Sheria zilizofutwa kabla ya kuanza kutumika Sheria hii, itachukuliwa limefanywa chini ya masharti ya Sheria hii hadi wakati ambapo sheria ndogo inayokusudiwa imefutwa na kutungwa nyengine.

UMEPITISHWA na Baraza la Wawakilishi la Zanzibar, tarehe 7 Februari, 2018.

.....
(RAYA ISSA MSELLEM)

***Katibu wa Baraza la Wawakilishi
Zanzibar.***